ปลาไหลเผือก

ชื่ออื่น ๆ กรุงบาดาล ตรึงบาดาล ตุงสอ หยิกบ่อถอง เอียนดอน หยิกไม่ถึง

ชื่ออังกฤษ Radix Eurycomae Longifoliae, Tongkat Ali

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Eurycoma longifolia* Jack

วงศ์ SIMAROUBACEAE

ถิ่นกำเนิดและการกระจายพันธุ์ กระจายพันธุ์ตั้งแต่ประเทศเมียนมา ลาว เวียดนาม กัมพูชา ไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย

ส่วนที่ใช้ รากแห้ง

สารสำคัญ สารกลุ่ม quassinoids (eurycomalactone, hydroxyeurycomalactone, eurycomanone, eurycomanol), สารกลุ่มแอลคาลอยด์ (canthin-6-one alkaloids, carboline alkaloids)

กลิ่น และรส กลิ่นเฉพาะ รสขมมาก

การใช้ตามภูมิปัญญา รากปลาไหลเผือกเป็นเครื่องยาหนึ่งในตำรับยาจันทลีลา และยาแก้ไข้ห้าราก ซึ่งเป็นตำรับยาแก้ไข้ ตำรายาพื้นบ้านใช้รากแก้ไข้ ยาบำรุงกำลัง ถ่ายพิษต่าง ๆ ถ่ายผีในท้อง ถ่ายพิษไข้ พิษเสมหะและโลหิต

การศึกษาทางเภสัชวิทยา

ฤทธิ์ต้านมาลาเรีย สารสกัดแอลกอฮอล์มีฤทธิ์เชื้อมาลาเรีย *Plasmodium falciparum* ในหลอดทดลอง สารสำคัญคือสารกลุ่ม quassinoids และสารกลุ่มแอลคาลอยด์ สารสกัดแอลกอฮอล์ 34% เมื่อให้ทางปาก และฉีดเข้าช่องท้อง พบว่ามีฤทธิ์ต้านเชื้อมาลาเรีย (*Plasmodium berghei*) ในหนูถีบจักร ในขนาด 200-400 มก./กก. และ 5-25 มิลลิกรัม/กิโลกรัม ตามลำดับ และสารสำคัญคือ สาร eucomalactone ในความเข้มข้น 2.5 มิลลิกรัม/กิโลกรัม (ฉีดเข้าช่องท้อง)

ฤทธิ์กระตุ้นความรู้สึกทางเพศ สารสกัดน้ำ เมทานอล คลอโรฟอร์ม และบิวทานอล มีฤทธิ์กระตุ้นความรู้สึกทางเพศของหนูตัวผู้ที่ไม่ได้ตัดอัณฑะ และที่ได้ตัดอัณฑะแล้ว

ฤทธิ์ลดความวิตกกังวล สารสกัดจากรากมีฤทธิ์ลดความวิตกกังวลในหนู

ฤทธิ์ลดน้ำตาลในเลือด สารสกัดจากรากมีฤทธิ์ลดน้ำตาลในเลือดหนู

การศึกษาความเป็นพิษ การศึกษาความเป็นพิษเฉียบพลันของสารสกัดแอลกอฮอล์ 34% และสารสกัดน้ำ เมื่อให้ทางปาก พบว่ามีค่า LD_{50} เท่ากับ 1,500-2,000 มิลลิกรัม/กิโลกรัม และ มากกว่า 3,000 มิลลิกรัม/กิโลกรัม ตามลำดับ และเมื่อฉีดเข้าช่องท้อง พบว่ามีค่า LD_{50} เท่ากับ 15-20 มิลลิกรัม/กิโลกรัม และ 150-250 มิลลิกรัม/กิโลกรัม ตามลำดับ สาร

สกัดลำดับส่วนบิวทานอลที่แยกจากสารสกัด 50% เอทานอล พบว่ามีความเป็นพิษมากที่สุด และสารที่มีความเป็นพิษมากที่สุดคือ eurycomanone

บรรณานุกรม

https://www.dnp.go.th/botany/mplant/index.html

http://www.worldfloraonline.org/

คณะอนุกรรมการจัดทำตำราอ้างอิงยาสมุนไพรไทย ในคณะกรรมการคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย. ตำราอ้างอิงยาสมุนไพรไทย เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2558.

นพมาศ สุนทรเจริญนนท์ นงลักษณ์ เรื่องวิเศษ. คุณภาพเครื่องยาไทย จากงานวิจัยสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: บริษัท คอนเซ็พท์ เมดิคัส จำกัด, 2551.

เอกสารนี้จัดทำโดยคลินิกการประกอบโรคศิลปะ สาขาการแพทย์แผนจีนหัวเฉียว
ใช้เผยแพร่เพื่อเป็นวิทยาทานความรู้แก่ประชาชน